

**R.P. Francisci Svarez Granatensis E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Conimbricensi Academia Primarij
at[que] Emeriti olim Professoris Tractatvs Qvinque, Ad
Primam Secvndae D. Thomae**

Suárez, Francisco

Mogvntiae, 1629

4. Vtrùm possit aliquis simul intendere duos fines vltimos, vnum simpliciter, alterum secundùm quid.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94065](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94065)

nec modum operandi. Vnde fit, vt peccator in informali modo suo operandi aliquid amet vt medium, & tamen illi imputetur, ac si amaret vt finem: & idem est de amore talis obiecti super alia bona: nam quantum est ex formali affectu, non semper diligit illud plusquam alia omnia: tamen interpretatiue illi imputatur, ac si ita diligeret.

SECTIO IV.

Verum possit aliquis simul intendere duos fines ultimos, vnum simpliciter, & alterum secundum quid.

I. **H**Æc sola superest nobis facienda comparatio in qua ratio dubitandi est, quia finis vltimus simpliciter est ille, in quem homo dirigit se, & omnia sua: ergo impossibile est, vt cum tali fine simul intendatur alius, qui sit vltimus, etiam secundum quid tantum, & negatiue; Patet consequentia, quia vel ille finis ordinatur ad alium finem, qui dicitur vltimus simpliciter, vel non, primum, ergo iam ille non est vltimus, etiam negatiue, cum ordinetur ad alium; si secundum, ergo alter non est finis vltimus simpliciter, cum non omnia ordinentur in ipsum. Confirmatur primò, quia de ratione finis vltimi simpliciter est, vt sit bonum sufficiens: ergo impossibile est appetere cum illo aliud bonum non propter ipsum, quando tunc iam non censeatur ipsum per se sufficiens. Et confirmatur secundo, quia necesse est hominem operari omnia propter vltimum finem simpliciter, vt Diuus Thomas hic docet *art. 6.* ergo fieri non potest vt cum tali fine intendatur alius, qui sit vltimus negatiue.

II. In contrarium est, quia iustus, qui venialiter peccat, habet Deum pro vltimo fine simpliciter, & tamen in obiecto venialis peccati constituit finem vltimum secundum quid. Propter quam difficultatem præsertim mota est hæc quaestio, illa enim non obitante, multi Thomistæ sentiunt, non posse hominem simul duos fines vltimos intendere etiam dicto modo, propter rationem in principio positam: & ideo conantur inuenire modum, quo defendant istum venialiter peccatorem habere Deum pro vltimo fine, etiam in ipso actu venialis peccati. Dicunt ergo, in eo actu operari iustum propter Deum, saltem habitualiter: sed hoc, vt ex supra dictis constat, duobus modis potest intelligi: primo, proprie, ita vt reuera iustus per aliquem actum suum referat peccatum veniale in Deum, saltem ea intentione vniuersali, quia refert omnia sua in Deum. Et hoc modo intellecta hæc sententia est valde falsa, quia peccatum veniale nõ est hoc modo referibile in Deum, essetque contrarium diuino honori hoc modo referre peccatum veniale in Deum, quia esset peccati peccatum veniale placere Deo: & ideo, quando illa relatio sit vniuersalis omnium operum in Deum, aut debet intelligi distributio accommodata, scilicet, omnium, quæ apta sunt referri in ipsum, vel certè si iustus interdum habuit generale propositum absolute & simpliciter operandi propter Deum, quando postea venialiter peccat, mutat ex parte prius propositum, & non est in illo constans. Secundo, potest hæc sententia intelligi improprie, quia scilicet cum peccato veniali simul esse potest habitualis operantis conuersio ad Deum vt vltimum finem, & hoc, quidquid sit de modo loquendi re ipsa verum est: tamen sic non explicat, quis sit finis vltimus illius operis peccati

venialis, quia, vt supra d. 2. q. 4. n. 2. dixi, illa relatio habitualis non est operis, sed subiecti, neque informat villo modo ipsum opus, sed concomitatur tantum: ergo per hoc solum non explicatur quem finem habeat ipsum opus, aut operans in tali actu, cum illum non referat in Deum.

Respondet Medina iustum referre actum peccati venialis in se ipsum, & quia se ipsum refert habitualiter in Deum per habitum charitatis, ideo consequenter refert habitualiter ipsum actum peccati venialis. Sed hoc non est recte dictum, nec satis facit, primò, quia operans non refert peccatum veniale, & obiectum eius in se ipsum, nisi tanquam in finem cui: hæc autem relatio non excludit rationem vltimi finis, vt sæpe dixi. Deinde, qualicet persona referatur habitualiter in Deum, nõ sequitur quidquid inest personæ; referri etiam habitualiter in Deum: nam quod est illicitum, nullo modo est medium tendendi ad Deum; & ideo licet persona secundum se referatur, non tamen vt est finis peccati venialis. aliàs posset etiam actualiter referri peccatum veniale in Deum, quia potest iustus actu referre se ipsum in Deum, vt vltimum finem, & tamen venialiter actu peccare per aliquem locum, & vanam complacentiam concomitantem, & contrario potest venialiter peccare propter alium, qui sit in peccato mortali referendo in ipsum tanquam in finem cui ipsum veniale peccatum absque alia ratione in vltimam finem a se, vel ab alio, propter quem operatur, intentum.

IV. Dicendum ergo existimo, nullam esse repugnantiam quod aliquis simul intendat vnum finem vltimum simpliciter respectu personæ operantis, & tamen quod in aliquo opere sistat in aliquo fine, qui sit vltimus negatiue, secundum quid solum respectu talis operis. Hoc probat sufficiens exemplum adductum de homine illo peccante venialiter, imò idem ferè procedit in homine existente in peccato mortali, nam ille etiam potest venialiter peccare, & per talem actum non constituit vltimum finem simpliciter in creatura, nec refert illum in finem peccati mortalis, aliàs in eo etiam actu mortaliter peccaret, item, fieri potest simile argumentum de infideli idololatra, qui reculit omnia sua opera in idolum, tanquam in vltimum finem, & tamen postea absque vlla memoria illius finis, elemosynam facit ductus honestate naturali, ille enim tunc benè moraliter operatur iuxta sanam, & certam doctrinam non ergo refert illud opus in idolum tanquam in finem vltimum, sistit ergo eius intentio in obiecto illius operis per se bono, & amabili, tanquam in fine vltimo, saltem negatiue, licet operans habitu retineat alium finem vltimum simpliciter. Ratio autem est, quia in hoc nulla est repugnantia ex parte ipsorum obiectorum seu finium, & alioquin voluntas est libera ad operandum pro vt voluerit. Antecedens patet, quia non est necesse vt intentio finis vltimi simpliciter informet omnes alios actus hominis habentis talem intentionem; quod facilius patebit respondendo rationi dubitandi positæ in principio.

V. Ad quam sic respondetur, non esse de ratione vltimi finis simpliciter, vt qui illum intendit, omnia opera sua actu referat in ipsum, sed satis est quod hoc sit debitum ipsi vltimo fini; si verum sit, & cum dignitate, & proportionem appetatur: nam alioqui vt operans dicatur intendere talem finem, satis est, vt nihil amet, quod illi repu-

Discrimen
inter mortale
& veniale.

propugnet simpliciter, & quod absolute intendat adhibere media necessaria ad consequendum illum, cum qua intentione stare potest ut in tali opere habeat leuem inordinationem respectu talis finis, quatenus per tale opus in illum non tendit. Vnde obiter notari potest differentia quadam inter mortale, & veniale, quod per mortale simpliciter deserit homo vltimum finem suum, quia aliquid bonū illi absolute praefert: per veniale autem non deserit ipsum finem, sed solum non quirit illum per talem actum. Vnde ad primam confirmationem responderetur, finem vltimum simpliciter intendi ut bonum sufficiens, postquam sit consecutus: tamen quando non est comparatus, potest homo aliquid aliud bonum amare extra illum finem, quod quidem licet sit inordinatum, quando ille vltimus finis est verus & debitus, non tamen est impossibile, quia non est necesse, ut qui intendit aliquid bonum, ut sufficiens in omni actu suo, illud inquirat. Secunda confirmatio petit sequentem questionem, vbi expeditur.

SECTIO V.

Utrum necesse sit, hominem semper operari propter finem vltimum simpliciter à se intentum.

I. Duplex potest esse sensus questionis, primus absolutus, an necessarium sit praecedere in homine aliquam intentionem finis vltimi absolute propter quem operetur. Secundò ex hypothese, an postquam homo habuit talem intentionem, necessarium sit, ut ab illa procedant omnes alij actus circa fines particulares. Prior sensus resolutus ferè est ex dictis in 1. sect. huius disputat. pauca verò addenda sunt propter quosdam Autores, qui necessarium putant, ut ante omnes intentiones finium particularium, antecedat in homine secundum rationem operante, intentio finis vltimi vniuersalis, non quidem finis vltimi materialis, quia non est necesse, ut in aliqua re particulari primum omnium ponatur finis vltimus simpliciter, quia neque hoc est necessarium, ad posteriores actus, qui versantur circa particularia bona, nec ferè est homini possibile, quia constituere finem vltimum in hac, vel illa re, est valde difficile, & magnam cognitionem requirit: loquuntur ergo hi Autores de fine vltimo formali, id est, de complemento totius boni, volunt enim necessarium esse, ut primus actus humanae voluntatis sit circa felicitatem, vel circa bonum in communi, seu circa perfectum & completum bonum hominis, ut ex hoc affectu orientur actus circa particularia bona. Huic sententiae videtur favere D. Thomas 1. 2. quest. 1. articulo 6. ad 3. in illis verbis, *Virtus prima intentionis, quae est respectu vltimi finis, mouet in quocunque appetitu cuiuscumque rei, est de vltimo fine actu non cogitet. Idem videtur sentire in 1. p. quest. 60. articulo 2. & Capr. in 1. distinct. 1. quest. 5. articulo 1. circa primam conclusionem, & in 4. distinct. 49. quest. 3. articulo 1. & Caietan. eadem 1. 2. & 1. p. questione 2. articulo 2. dub. 2. Citari etiam solent Durandus in 2. distinct. 38. q. 3. & distinct. 39. questione 3. & Henriquez quodlibeto 3. quest. 17. Sed hi Autores nihil expresse dicunt, sed solum voluntatem naturaliter ferri in bonū sibi propositum.*

II. Fundamentū huius sententiae est primò, quia voluntas non potest amare bonū imperfectum, nisi propter perfectum: quodlibet autē particulare bonum est imperfectum: ergo voluntas non

Suarez in primam secundae D. Thom.

appetit illud nisi ex vi intentionis boni perfecti, & consummati. Secundò, quia sicut secunda causa efficientes, pendet essentialiter in causalitate sua ab influxu primae causae, & ita particulares fines pendet ab vltimo: ergo sicut non potest causa secunda agere, nisi mouente prima, ita non possunt fines particulares moueri nisi mouente vltimo, qui non mouet nisi virtute praecedentis intentionis: ergo necesse est ut huiusmodi intentio praecedat. Tertio, quia, iuxta Arist. ita se habet finis vltimus in appetibilibus, sicut prima principia in speculabilibus: sed non potest intellectus assentire conclusionibus, nisi praecedat assensus circa principia: ergo nec potest voluntas ferri in particulares fines nisi praecedat intentio circa vltimum.

Sed quod attinet ad hanc priorem partem, siue sensum questionis, dicendum est, non esse necessarium absolute, ut ante intentiones seu appetitiones particularium bonorum praecedat intentio finis vltimi vel formalis, vel materialis. Hae est sententia Scoti in 4. dist. 49. quest. 3. & in 1. q. 4. vbi Maior modum hunc sequitur, & plane idem sentit Durand. secundo loco supra citato Medina 1. 2. ad art. 6. supra citatum. Tandem iudicat hanc sententiam probabiliorē. Et probari facile potest ex dictis sect. 1. huius disputat. & ex parte illam confirmat: quis est enim, qui huiusmodi actum in se expertus sit ante omnes alios? Et ratione demonstratur breuiter, quia vel necessitas huius actus oritur ex intellectione, aut ex obiecto, aut ex voluntate ipsa indigente huiusmodi actu ad alios subsequentes, sed nulum horum potest probabiliter dici primum de intellectu. Probat, quia nihil est, quod necessitet illum ad cogitandum prius de bono: quia potius facilius excitet ad aliquam exteriorē cogitationem, tum quia mouetur à sensibus, qui primò offerunt particularia bona: tum etiam, quia in infantia ante usum rationis habet homo consuetudinem cogitandi de his particularibus bonis. Secundum de obiecto, etiam per se constat, quia si obiectum illud non sit prius cognitum, non prius mouebit voluntatem: ostensum autem est non necessario prius cognosci, aut proponi, & aliunde in bonis particularibus, quae per se bona sunt, est sufficiens ratio obiectiua ad mouendam voluntatem, & terminandum actum eius, quia in quolibet bono continetur communis boni ratio, quae est formalis ratio obiecti voluntatis. Et hinc tandem concluditur vltima pars, quod nec ex parte voluntatis creatur haec necessitas, quia si in obiecto sit sufficiens ratio, ut per se ameretur, voluntas habet sufficientem virtutem, ut eliciat actum circa illud absque priori actu, quia habet naturalem inclinationem ad bonum, & vires ad appetendum illud si sibi proportionatur: haec enim ratione quaelibet alia potentia animae siue sensitiva, siue intellectiua, potest primo operari circa quodlibet obiectum, si sibi sufficienter proponatur: nulla est ergo necessitas, ut ille actus generalis alios antecedat, nec rationes contrariae sententiae aliquid probant.

IV. Circa secundum sensum questionis positae, qui sequitur primam sententiam citatam n. 3. consequenter dicunt, supposita intentione vltimi finis, necessarium esse ut reliquae particulares intentiones ab illa procedant ut à causa, & ratione operandi: imò ad hoc ponunt illam primam intentionem, ut sit causa ceterarum. Dicendum tamen est, etiam si contingat illam vniuersalem intentionem praecedere, non esse necessarium,

C. 2. ut ab